

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 641/2022-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. E. Mišíková & JUDr. Ing. R. Cádra, s. r. o., Partizánska 2, Bratislava, v mene ktorej koná konateľka advokátka JUDr. Eva Mišíková, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tost/67/2021 a jeho uzneseniu zo 7. decembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Návrhu na rozhodnutie o dočasnom opatrení **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 21. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a práva na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tost/67/2021 a jeho uznesením zo 7. decembra 2021. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a požaduje priznať mu primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Zároveň sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení, ktorým zakáže Špecializovanému trestnému súdu v Pezinku, pracovisku Banská Bystrica (ďalej len „Špecializovaný trestný súd“) nariadiť termín hlavného pojednávania v trestnej veci vedenej

pod sp. zn. 14T/12/2021, prípadne mu prikázal zrušiť nariadený termín hlavného pojednávania a zakázal mu rozhodnúť vo veci samej.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bolo uznesením vyšetrovateľa Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Bratislava, 1. oddelenia vyšetrovania (ďalej len „vyšetrovateľ“) pod ČVS: PPZ-21/NKA-BA1-2021 z 23. marca 2021 podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie pre prečin podplácania podľa § 333 ods. 1 a ods. 2 písm. b) Trestného zákona.

4. Na základe opatrenia Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) č. k. VII/2 Gv 10/21/1000-9 z 26. marca 2021 sa trestné konanie proti sťažovateľovi vedie podľa § 358 ods. 1 Trestného poriadku ako proti ušlému.

5. Proti uzneseniu o vznesení obvinenia podala (podaním z 26. apríla 2021) obhajkyňa sťažovateľa sťažnosť, ktorú špeciálna prokuratúra uznesením č. k. VII/2 Gv 10/21/1000-29 z 24. mája 2021 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietla ako nedôvodnú.

6. Uznesenie vyšetrovateľa o vnesení obvinenia v spojení s uznesením špeciálnej prokuratúry z 24. mája 2021 sťažovateľ prostredníctvom svojej obhajkyne napadol 12. augusta 2021 podaním návrhu na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku adresovaným generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“). Tento návrh obhajkyňa sťažovateľa doplnila podaniami z 2. a 9. septembra 2021.

7. Pretože špeciálna prokuratúra 14. septembra 2021 podala Špecializovanému trestnému súdu obžalobu (č. k. VII/2 Gv 10/21/1000-63) na sťažovateľa (a ďalšieho obvineného), o čom ho upovedomila podaním pod č. k. VII/2 Gv 10/21/1000-64 z toho istého dňa, Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) upovedomením č. k. IV/3 Pz 69/21-1000-8 z 22. septembra 2021 sťažovateľovi (jeho obhajkyňi) oznámila, že návrh na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku postúpila Špecializovanému trestnému súdu.

8. V nadväznosti na podanú obžalobu sťažovateľ podal 14. októbra 2021 prostredníctvom svojej obhajkyne Špecializovanému trestnému súdu návrh na odmietnutie obžaloby, v ktorom špecifikoval procesné chyby vrátane viacerých porušení práva na obhajobu, ktoré podľa jeho názoru odôvodňovali procesný postup súdu vo forme odmietnutia obžaloby a vrátenia veci prokurátorovi.

9. Špecializovaný trestný súd následne uznesením č. k. 14T/12/2021 z 2. novembra 2021 podanú obžalobu podľa § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku odmietol a vec vrátil prokurátorovi.

10. Na základe sťažnosti špeciálnej prokuratúry najvyšší súd uznesením č. k. 3Tost/67/2021 zo 7. decembra 2021 uznesenie Špecializovaného trestného súdu z 2. novembra 2021 podľa § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zrušil a uložil tomuto súdu, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

11. Proti uzneseniu najvyššieho súdu zo 7. decembra 2021 podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej tvrdí, že argumentácia najvyššieho súdu týkajúca sa výkladu § 363 a nasl. Trestného poriadku popiera jeho právo na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru a čl. 47 charty,

ako aj jeho základné právo na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základné právo na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru.

12. Z upovedomenia špeciálnej prokuratúry zo 14. septembra 2021 vyplýva, že na sťažovateľa a spoluobvineného podala táto prokuratúra obžalobu na Špecializovanom trestnom súde napriek tomu, že v čase jej podania nebolo rozhodnuté o návrhoch (oboch obvinených) na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní. Špeciálna prokuratúra pritom mala o podaní týchto návrhov vedomosť. Z postupu špeciálnej prokuratúry sťažovateľ vyvodil záver, že účelovo, vediac o návrhu na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku, ignorovala predloženie príslušného spisu generálnej prokuratúre a obratom podala obžalobu, hoci musela vedieť, že je to v rozpore s príkazom generálneho prokurátora z 31. januára 2006 a 29. februára 2012. Podľa sťažovateľa vzniká legitímna otázka, z akého dôvodu špeciálna prokuratúra takto postupovala a napriek mnohým vytýkaným procesným pochybeniam v prípravnom konaní podala Špecializovanému trestnému súdu obžalobu.

13. Sťažovateľ zvýraznil, že právo obvineného, ktoré je ustanovené v právnom predpise so silou zákona, zodpovedá pozitívny záväzok štátu chrániť takéto právo a dbať na jeho zachovanie. Inak povedané, pokiaľ vnútroštátny zákon ustanovuje právo obvineného na podanie mimoriadneho opravného prostriedku, je povinnosťou štátu dbať na zachovanie a ochranu takéhoto práva. Tvrdenie najvyššieho súdu v napadnutom uznesení, v zmysle ktorého Trestný poriadok nevyžaduje, aby bolo o návrhu podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku rozhodnuté, nemožno označiť inak, ako ústavne nekonformnými myšlienkami. Navyše, pri aplikácii tohto záveru možno podľa sťažovateľa dospieť analogicky k právne nebezpečným a neprípustným záverom, podľa ktorých by vo všeobecnosti nebolo potrebné, aby justičné orgány rozhodovali o opravných prostriedkoch účastníka, resp. strany konania.

14. Poukazujúc na judikatúru ústavného súdu, sťažovateľ považuje názor najvyššieho súdu za priečiaci sa charakteru návrhu podľa § 363 Trestného zákona ako účinného opravného prostriedku, ktorého využitie je nevyhnutné aj z hľadiska subsidiarity ústavnej ochrany práv obvineného. Nerozhodnutie o návrhu obvineného podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku tak vylučuje subsidiárny charakter ochrany základných práv ústavným súdom. Odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu vedie podľa sťažovateľa k záveru o možnosti obrátiť sa na ústavný súd s požiadavkou ústavnej ochrany základných práv a i bez toho, aby bol prípadný nezákonný zásah do práv obvineného preskúmaný na podklade mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku. Takýto prístup sa však podľa názoru sťažovateľa úplne prieči aj doterajšej rozhodovacej praxi ústavného súdu, ktorý zvýrazňuje význam požiadavky subsidiarity jeho právomoci.

15. Názor najvyššieho súdu, podľa ktorého sa podaním obžaloby prieskum zákonnosti uznesenia o začatí trestného stíhania vo veci, ako aj uznesenia o vznesení obvinenia transponuje na súd, sa podľa sťažovateľa prieči zásade príznačnej pre rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej „*neskorá spravodlivosť nie je žiadna spravodlivosť*“. Sťažovateľ trvá na názore, že preskúmanie a posúdenie dôvodnosti a zákonnosti uznesenia o začatí trestného stíhania a uznesenia o vznesení obvinenia, ako i namietaných procesných chýb prípravného konania je úlohou prokuratúry ako garanta zákonnosti prípravného konania. Podaním obžaloby v rozpore s príkazom generálneho prokurátora zo strany špeciálnej prokuratúry v čase prebiehajúceho konania

podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku došlo podľa sťažovateľa k zmareniu jeho práva na účinný opravný prostriedok v prípravnom konaní a táto skutočnosť má podľa neho mimoriadne závažný negatívny dopad na výkon jeho práva na obhajobu, a to aj s ohľadom na skutočnosť, že v podanom mimoriadnom opravnom prostriedku boli namietané mnohé závažné procesné pochybenia, ktoré nie je možné odstrániť v súdnom konaní. Ako sťažovateľ uvádza, pre procesné pochybenia rovnakej povahy v inej trestnej veci generálny prokurátor zrušil uznesenie o vznesení obvinenia. Podľa sťažovateľa preto existuje zjavný predpoklad, že v prípade preskúmania uznesenia o vznesení obvinenia postupom podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku by generálna prokuratúra dospela k obdobným záverom a uznesenie o vznesení obvinenia v jeho trestnej veci by vyhodnotila ako nezákonné.

16. Podľa názoru sťažovateľa ak by generálny prokurátor vyhovel podanému mimoriadnemu opravnému prostriedku podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku, je zrejmé, že by špeciálna prokuratúra nemohla podať na neho obžalobu. Preskúmanie ním napadnutých rozhodnutí na základe mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku bolo preto nevyhnutné i pre posúdenie zákonnosti vedenia súdneho konania.

17. V ďalšom sťažovateľ namietá nedostatočnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v čom vidí porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty. Rozhodnutie najvyššieho súdu považuje tiež za arbitrárne, neurčité a nepreskúmateľné.

18. Podľa sťažovateľa najvyšší súd sumárne a bez bližšieho ozrejmienia konštatoval zákonnosť priebehu prípravného konania vrátane zákonnosti uznesenia o začatí trestného stíhania vo veci a uznesenia o vznesení obvinenia a tento záver prijal i napriek tomu, že v návrhu na odmietnutie obžaloby sťažovateľ namietal množstvo procesných pochybení (okrem pochybenia založeného na odňatí práva na rozhodnutie o mimoriadnom opravnom prostriedku podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku). V tejto súvislosti pripomenul, že prítomnosť týchto procesných pochybení uznal i Špecializovaný trestný súd.

19. Sťažovateľ zvýraznil, že najvyšší súd nešpecifikoval dôvody svojho odlišného náhľadu na konkrétne procesné aspekty vedenia konania, ktoré prvostupňový súd hodnotil ako nezákonné. Pokiaľ najvyšší súd mienil na rozdiel od prvostupňového súdu prijať záver o zákonnosti prípravného konania, mal konkrétne vyšpecifikovať dôvody, ktoré ho k tomuto odlišnému záveru viedli. Zdôraznil, že pokiaľ má byť podľa § 194 ods. 5 Trestného poriadku prvostupňový súd viazaný právnym názorom nadriadeného súdu, je potrebné, aby nadriadený súd tento právny názor vo svojom rozhodnutí aj presne špecifikoval. Pokiaľ však sťažnostný súd svoj právny názor vyjadrí arbitrárne a nepreskúmateľne, je logicky nemožné, aby bol prvostupňový súd po vrátení veci na nové prejednanie viazaný takýmto nejasným a neurčitým právnym názorom, ktorý nedáva odpovede na zásadné prejednávane okolnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

20. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, práva

na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. b) dohovoru, práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a práva na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces podľa čl. 47 charty postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tost/67/2021 a jeho uznesením zo 7. decembra 2021, ku ktorému malo dôjsť akceptáciou postupu špeciálnej prokuratúry a generálnej prokuratúry zo strany najvyššieho súdu, v dôsledku ktorého nebolo rozhodnuté o návrhu sťažovateľa na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní, ako aj nedostatočným odôvodnením napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu majúceho za následok jeho nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť.

21. Ústavný súd v prvom rade pripomína, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

22. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obdobne aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranné vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

23. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka (strany) konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi (stranami) konania.

24. Do obsahu uvedených práv však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel

zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

25. Z opísaných hľadísk pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorým podľa § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zrušil uznesenie Špecializovaného trestného súdu z 2. novembra 2021 o odmietnutí obžaloby a uložil tomuto súdu, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

26. Najvyšší súd v prvom slede vyhodnotil, že k odmietnutiu obžaloby a vráteniu veci prokurátorovi viedla Špecializovaný trestný súd akceptácia procesných námietok obvinených (teda aj sťažovateľa) proti obžalobe v dvoch rovinách, ktorými boli A) nerozhodnutie o návrhoch obvinených na zrušenie právoplatných rozhodnutí (o vznesení im obvinenia) v prípravnom konaní podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku generálnym prokurátorom do skončenia prípravného konania, ku ktorému došlo podaním obžaloby, a B) nevyhovenie (zamietnutie) návrhov obvinených na vykonanie dokazovania v nimi požadovanom rozsahu orgánmi prípravného konania.

27. Závery Špecializovaného trestného súdu, ku ktorým dospel po preskúmaní obžaloby, vedúce ho k odmietnutiu obžaloby a s tým spojenému vráteniu veci prokurátorovi najvyšší súd vyhodnotil ako opierajúce sa o nesprávnu argumentáciu.

28. Podľa najvyššieho súdu zo zákonnej dikcie § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku vyplýva, že dôvodom na odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi je najmä (ale nielen) zistené porušenie práva na obhajobu obvineného (obvinených) v prípravnom konaní, pričom to môžu byť aj zistené iné „závažné procesné chyby“, ktorých vecný a procesný dopad na obvineného musí byť v závažnosti porovnateľný s porušením práva obvineného na obhajobu (napríklad vykonanie konania nepríslušným orgánom, vykonanie konania orgánom, ktorý mal byť z ich vykonania vylúčený, vykonanie konania bez súhlasu poškodeného, hoci jeho súhlas sa podľa zákona vyžaduje, opretie obžaloby o podstatný dôkaz, ktorý nebol vykonaný zákonným spôsobom a pod.).

29. Procesnou chybou [§ 241 ods. 1 písm. f), § 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku] sa rozumie nedodržanie závažných formálnych náležitostí postupu a úkonov v prípravnom konaní. Úprava práv obhajoby, ktorej porušenie je zákonom demonštratívne uvedené ako procesná chyba, sa odvíja od § 34 ods. 1 Trestného poriadku (práva obvineného) a § 44 ods. 2 Trestného poriadku (práva obhajcu) [najvyšší súd tu poukázal na rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 118/2014-III].

30. V posudzovanom prípade najvyšší súd porušenie práva obvinených (teda aj sťažovateľa) na obhajobu ani iné závažnosťou porovnateľné procesné chyby nezistil a ani súd prvého stupňa ich podľa najvyššieho súdu v dôvodoch napadnutého uznesenia neuviedol, resp. dôvody nim uvádzané ako dôvody na odmietnutie obžaloby svojou podstatou nepredstavujú „procesné chyby“ (a už vôbec nie „závažné procesné chyby“), resp. taký procesný postup orgánov činných v trestnom konaní, ktorým by porušili právo obvinených na obhajobu [ktorého porušenie je v zmysle § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku taktiež procesnou chybou].

31. Ku kľúčovej námietke sťažovateľa týkajúcej sa skutočnosti, že do podania obžaloby nebolo v prípravnom konaní generálnym prokurátorom rozhodnuté o návrhu na zrušenie právoplatného

uznesenia o vznesení obvinenia v intenciách § 363 až § 367 Trestného poriadku, najvyšší súd uviedol, že záver súdu prvého stupňa, podľa ktorého všeobecne formulované právo obvineného podávať opravné prostriedky (v § 34 ods. 1 Trestného poriadku) znamená (absolútnu) nevyhnutnosť o takom opravnom prostriedku rozhodnúť – v kontexte právnej úpravy špecifického mimoriadneho opravného prostriedku s názvom „zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní“, systematicky upraveného v Trestnom poriadku v jeho 3. časti (súdne konanie), 8. hlave (mimoriadne opravné prostriedky), 1. diele, v § 363 až § 367 – z pohľadu gramatického, logického, systematického ani ideologického výkladu právnej normy neobstojí.

32. Podľa najvyššieho súdu bolo v tejto súvislosti nevyhnutné a najpodstatnejšie poukázať na právnu úpravu procesného spôsobu vysporiadania sa s takým návrhom obvineného (alebo inej oprávnenej osoby) generálnym prokurátorom v § 363 ods. 1 a § 365 Trestného poriadku. Z označených ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že jedinou procesnou situáciou, v ktorej generálny prokurátor v konaní upravenom v § 363 až § 367 rozhoduje, je zistenie dôvodu (či už na základe návrhu oprávnenej osoby alebo *ex officio*) na zrušenie rozhodnutia prokurátora alebo policajta podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku. Ako uviedol najvyšší súd, z § 363 ods. 1 v spojení s § 162 ods. 2 Trestného poriadku je zrejmé, že o zrušení takého rozhodnutia generálny prokurátor rozhoduje vo forme uznesenia. O všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich procesných situáciách v konaní o návrhu oprávnenej osoby (§ 364 ods. 1 Trestného poriadku) na postup podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku generálny prokurátor vôbec nerozhoduje (Trestný poriadok akékoľvek rozhodnutie nepredpokladá), ale oprávnenu osobu o nich výlučne len „upovedomuje“.

33. Najvyšší súd konštatoval, že priamo Trestný poriadok nevyžaduje, aby o návrhu oprávnenej osoby (okrem iných aj obvineného) na postup podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku bolo (vôbec) rozhodnuté. Ani samotnému nevyhoveniu takému návrhu nedochádza formou rozhodnutia (napr. o zamietnutí, odmietnutí, resp. inak), ale najmä Trestný poriadok generálnemu prokurátorovi nestanovuje akúkoľvek sankciu ani pre prípad, že o takom návrhu oprávnenej osoby vôbec nerozhodne v zákonom stanovenej lehote (6 mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia), počas ktorej môže zrušiť napadnuté rozhodnutie (§ 363 ods. 1, § 364 ods. 3 Trestného poriadku), inak vyjadrené nesankcionuje ani nečinnosť generálneho prokurátora v prípade márneho uplynutia mu uvedenej lehoty, a to bez ohľadu na dôvod takej jeho nečinnosti (určuje mu len povinnosť o tejto skutočnosti navrhovateľa upovedomiť). Zároveň, ako najvyšší súd ozrejmil, Trestný poriadok nevytvára oprávnenej osobe akýkoľvek procesný rámec obrany proti takému postupu v zmysle práva účinne sa dožadovať rozhodnutia o jej návrhu. Právo na vyhovenie návrhu nemá a generálny prokurátor rozhodnúť o takom návrhu zo zákona nie je povinný. Najmä však, a to podľa najvyššieho súdu, súd prvého stupňa vo svojej argumentácii celkom opomenul, že Trestný poriadok s takým postupom generálneho prokurátora nespája akúkoľvek procesnú prekážku vo vzťahu k ďalšiemu priebehu trestného stíhania obvineného.

34. Ako podstatné v posudzovanej trestnej veci najvyšší súd zvýraznil, že nerozhodnutie o návrhu obvineného na postup podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku generálnym prokurátorom je Trestným poriadkom predpokladaná procesná situácia nevytvárajúca akúkoľvek prekážku pre podanie obžaloby, nezakotvujúca sankciu pre generálneho prokurátora ani nevytvárajúca akékoľvek osobitné oprávnenie alebo právny nástroj procesnej obrany proti takému postupu.

35. Takýto Trestným poriadkom predpokladaný postup podľa najvyššieho súdu nepredstavuje akúkoľvek procesnú chybu, a preto nemôže byť ani „závažnou procesnou chybou“ odôvodňujúcou odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi po preskúmaní obžaloby v zmysle § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku.

36. Podľa najvyššieho súdu neobstojí ani záver prvostupňového súdu, že by nerozhodnutím o návrhoch obvinených v prípravnom konaní generálnym prokurátorom obvinení utrpeli ujmu na ich právach v podstate tým, že uplatnili mimoriadny opravný prostriedok, ktorým sa domáhali prieskumu zákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia, ktorý im mal byť – podaním obžaloby, a tým ukončením prípravného konania, a v dôsledku tohto znemožnením generálnemu prokurátorovi o ich návrhu podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku rozhodnúť – odpretý.

37. Najvyšší súd ozrejmil, že podaním obžaloby totiž prieskum zákonností trestného stíhania vrátane prieskumu zákonnosti vznesenia obvinenia obvineným (a teda aj sťažovateľovi) vôbec odpretý nebol, pretože ich trestné stíhanie sa tým len presunulo do štádia konania pred súdom, a prieskum zákonnosti aj uznesenia o vznesení obvinenia tým bol transponovaný na súd, ktorý v prípade tzv. samosudcovskej veci, ako je aj posudzovaná, prebieha práve v rámci inštitútu preskúmania obžaloby samosudcom v intenciách § 241 Trestného poriadku, ku ktorej samosudca pristupuje z úradnej moci (*ex offio*).

38. Táto procesná skutočnosť podľa názoru najvyššieho súdu argumentačne významne podporuje správnosť záveru o tom, že nerozhodnutie o návrhoch obvinených (aj sťažovateľa) podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku generálnym prokurátorom nepredstavuje ani procesnú chybu a ani nekorektný zásah do práva obvinených na podávanie opravných prostriedkov v trestnom konaní podľa § 34 ods. 1 Trestného poriadku.

39. Najvyšší súd vysvetlil, že hoci nepochybne v posudzovanom prípade nedošlo k rozhodnutiu o návrhoch obvinených generálnym prokurátorom, kompetencia prieskumu zákonností vznesenia obvineným, proti ktorému svojimi návrhmi brojili, sa len preniesla z generálneho prokurátora na súd konajúci o obžalobe.

40. K námietke sťažovateľa (a spoluobvineného) o postupe špeciálnej prokuratúry v rozpore s čl. 7 ods. 4 príkazu č. 4/2006 z 31. januára 2006, účinného od 1. februára 2006, o postupe prokurátorov v trestnom konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch, doplneného príkazom č. 3/2012 z 29. februára 2012, účinným od 1. marca 2012, a č. 18/2014 z 19. decembra 2014, účinným od 1. januára 2015, v zmysle ktorého v čase konania podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku nie je možné skončiť prípravné konanie niektorým z rozhodnutí uvedených v 5. diele 2. hlavy 2. časti Trestného poriadku ani podať obžalobu, najvyšší súd uviedol, že príkaz generálneho prokurátora pôsobí svojimi účinkami výlučne do vnútra systému prokuratúry, a teda nie je ničím záväzný pre súd a už vôbec – a to aj v prípade konania generálnemu prokurátorovi hierarchicky podriadených prokurátorov, v rozpore s takým príkazom generálneho prokurátora – samotné porušenie takého príkazu bez ďalšieho nie je procesnou chybou trestného konania (podľa § 10 ods. 14 Trestného poriadku trestné konanie je konanie podľa tohto zákona).

41. Nerešpektovanie takého príkazu, ako uviedol najvyšší súd, môže zákonne opodstatniť nanajvýš právo disciplinárnej iniciatívy generálneho prokurátora voči taký príkaz porušujúcemu hierarchicky podriadenému prokurátorovi v intenciách § 187 až § 195 zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch

a právnych čakat'och prokuratúry v znení neskorších predpisov, avšak nie je spôsobilé odôvodniť odmietnutie obžaloby súdom.

42. Navyše, poukazujúc na zákonné ustanovenie § 55d ods. 3 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, najvyšší súd vyslovil presvedčenie, že prokurátor špeciálnej prokuratúry podávajúci obžalobu dotknutým príkazom generálneho prokurátora nebol viazaný.

43. Vo vzťahu k ďalšej argumentácii súdu prvého stupňa pre odmietnutie obžaloby a, ako poznamenal najvyšší súd, fakticky tým akceptujúc návrh obhajoby na uvedený postup, spočívajúcej v poukaze na nedostatky rozsahu a kvality dôkazov zabezpečených v prípravnom konaní, o ktoré prokurátor oprel podanú obžalobu, keď Špecializovaný trestný súd, hodnotiac takto zabezpečené dôkazy, dospel k záveru o ich nedostatočnosti pre postavenie obvinených pred súd, z čoho v konečnom dôsledku vyvodil porušenie ich práva na obhajobu, najvyšší súd zdôraznil, že v kontradiktórnom konaní dôkazné bremeno v konaní pred súdom podaním obžaloby znáša prokurátor, čím je primáme jemu Trestným poriadkom už po skončení vyšetrovania zverená autonómia v otázke, či dôkazy zabezpečené v prípravnom konaní postačujú na postavenie obvineného (resp. obvinených) pred súd, alebo existuje dôvod na iné rozhodnutie v prípravnom konaní smerujúce k právoplatnému skončeniu trestného stíhania bez podania obžaloby (eventuálne návrhu na schválenie dohody o vine a treste).

44. Zo záverov rozhodnutia publikovaného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 118/2014 najvyšší súd zvýraznil, že okolnosť, či výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania odôvodňujú postavenie obvineného pred súd (§ 234 ods. 1 Trestného poriadku), je vecou úvahy prokurátora, a tiež, že porušenie povinnosti zistiť skutkový stav bez dôvodných pochybností nie je procesnou chybou v zmysle § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku a nie je sankcionované rozhodnutím o odmietnutí obžaloby a vrátení veci prokurátorovi. Sankciu v tomto prípade predstavuje neunesenie dôkazného bremena prokurátorom v súdnom konaní.

45. Najvyšší súd uviedol, že len iné hodnotenie dôkazov z pohľadu súdu prvého stupňa v otázke dôvodnosti podania obžaloby nie je samo osebe (bez ďalšieho) porušením práva obvinených na obhajobu (rovnako aj zamietnutie návrhov obvinených na doplnenie vyšetrovania), ktoré by súd oprávňovalo obžalobu odmietnuť, a to ani v prípade, že súd dospeje k záveru, že vyšetrovanie, resp. skrátené vyšetrovanie z pohľadu objemu a kvality zabezpečených dôkazov nebolo dôsledné alebo dostačujúce, aby tak inštitútom odmietnutia obžaloby realizoval svoje predstavy o spôsobe doplnenia dokazovania v prípravnom konaní vo forme formulovania pokynov prokurátorovi, akým konkrétnym spôsobom by mal dokazovanie v prípravnom konaní doplniť (vrátane odstraňovania rozporov vo výpovediach svedkov alebo vykonania iných procesných úkonov).

46. Ako poznamenal najvyšší súd, aktuálna právna úprava predstavuje dôraznejšie zaťaženie prokurátora podávajúceho obžalobu ako nositeľa dôkazného bremena, aby dôvodnosť postavenia obvineného (obvinených) pred súd v dokazovaní na hlavnom pojednávaní obhájil obžalobu podopretú dôkazmi zabezpečenými v prípravnom konaní s tým, že pokiaľ sa uspokojí s predkladaným nespoľahlivým dôkazným stavom z prípravného konania, sám znáša riziko neúspechu v spore vo forme možného oslobodzujúceho verdiktu voči obvinenému (obvineným) po vykonaní dokazovania na hlavnom pojednávaní.

47. V závere najvyšší súd konštatoval, že v posudzovanej trestnej veci vo vzťahu k preskúmvanej obžalobe nezistil akýkoľvek dôvod na jej odmietnutie (a vrátenie veci prokurátorovi), a to ani z dôvodov uvádzaných súdom prvého stupňa, ani z iných dôvodov (vrátane dôvodov akcentovaných obvinenými v ich písomne vyjadrených postojoch k preskúmvanej obžalobe), hodnotiac tak začatie trestného stíhania aj vznesenie obvinenia obvineným ako zákonné, k otázke spôsobu procesného vysporiadania sa s návrhmi obvinených na odňatie veci v prípravnom konaní, stotožňujúc sa s argumentáciou prokurátora, v konečnom dôsledku tak nezistiac akékoľvek závažné procesné chyby, ktoré by postup zvolený prvostupňovým súdom (odmietnutie obžaloby) odôvodňovali.

48. Napokon najvyšší súd uviedol, že bude v kompetencii súdu prvého stupňa svoj kritický náhľad na niektoré aspekty obžaloby, prezentovaný v napadnutom uznesení, realizovať v rámci procesu dokazovania a hodnotenia vykonávaných dôkazov.

49. Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľa ešte pred samotným vyhodnotením opodstatnenosti ním uplatnených námietok z hľadiska požadovanej ochrany základných práv považuje za podstatné uviesť, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu (sp. zn. sp. zn. 3Tost/67/2021 zo 7. decembra 2021) už v minulosti podrobil ústavnému prieskumu z hľadiska jeho konformity so základnými právami na súdnu ochranu a na obhajobu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy, právami na spravodlivé súdne konanie, na obhajobu a na účinný opravný prostriedok podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) a čl. 13 dohovoru a podľa čl. 47 charty. Urobil tak na základe ústavnej sťažnosti podanej spoluobvineným sťažovateľa [REDAKOVANÉ], ktorú ústavný súd v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 184/2022 uznesením z 27. apríla 2022 odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

50. V aktuálnej veci sťažovateľa ústavný súd nezistil žiaden dôvod, ktorý by opodstatňoval potrebu odchyliť sa od záverov prijatých v uznesení č. k. II. ÚS 184/2022-23 z 27. apríla 2022, a to jednak z dôvodu, že v predošlom označenom konaní sa ústavný súd v podstate zaoberal rovnakými námietkami, aké sťažovateľ prezentuje vo svojej ústavnej sťažnosti (vrátane namietania porušenia tých istých práv), ako aj z dôvodu relatívnej zhody námietok prednesených v konaní pred všeobecným najvyšším súdom. Ústavný súd pritom v označenom uznesení (z 27. apríla 2022) vyhodnotil argumentáciu najvyššieho súdu za dostatočnú a presvedčivú, ktorá „*nejaví znaky arbitrárnosti, ale ani zjavnej neodôvodnenosti*“.

51. V predošlom rozhodnutí ústavný súd považoval za potrebné uviesť, že z ústavnoprávneho hľadiska prevažuje požiadavka ochrany práv obvinenej osoby, ktorá nerozhodnutím o návrhu podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku neutrpí ujmu na svojej podstate, pretože sa ochrana týchto práv podaním obžaloby zveruje do právomoci všeobecných súdov konajúcich vo viacerých inštanciách. Práve tento aspekt bol z ústavnoprávneho hľadiska dominantný a je to tak aj v danom prípade.

52. Predmetom skúmania v predošlom konaní ústavného súdu vedenom pod sp. zn. II. ÚS 184/2022 bola aj tvrdená nedostatočnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu zo 7. decembra 2021 spočívajúca v tom, že najvyšší súd iba vo všeobecnej rovine konštatoval, že nebol zistený žiaden dôvod na odmietnutie obžaloby, lebo nevyšli najavo žiadne závažné procesné chyby, ktoré by postup zvolený Špecializovaným trestným súdom odôvodňovali. Tak

sťažovateľ, ako aj jeho spoluobvinený (v jeho ústavnej sťažnosti) zhodne vnímali nedostatok konkretizácie (špecifikácie) názoru najvyššieho súdu, pokiaľ tento konštatoval zákonnosť priebehu prípravného konania. Ústavný súd v uznesení z 27. apríla 2022 však aj túto námietku vyhodnotil ako takú, ktorá nezodpovedá skutočnosti. Práve argumentácia najvyššieho súdu, že bolo vecou uváženia špeciálnej prokuratúry (nie Špecializovaného trestného súdu v konaní o preskúmaní obžaloby podľa § 241 Trestného poriadku), či na základe zisteného skutkového stavu (vrátane dôkazných návrhov uplatnených sťažovateľom, ktorým nebolo vyhovené) má byť alebo nemá byť obžaloba podaná s tým následkom, že ak by námietky sťažovateľa boli všeobecným súdom po podaní obžaloby akceptované, mohlo by to mať zásadný dopad na meritórny výsledok trestného konania, bola tým odôvodnením, ktoré reagovalo na sťažovateľom uplatnené námietky. Okrem toho za podstatné ústavný súd považoval to, že podľa názoru najvyššieho súdu sťažovateľom (a spoluobvineným) uplatnené námietky nebolo možné považovať za závažné procesné chyby podľa § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku.

53. S prihliadnutím na závery uvedené v uznesení č. k. II. ÚS 184/2022-23 z 27. apríla 2022 ústavný súd rovnako v aktuálne prerokovanej veci, oboznámiac sa zároveň s argumentáciou v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, konštatuje, že najvyšší súd sa pre rozhodnutie o sťažnosti špeciálnej prokuratúry proti prvostupňovému rozhodnutiu o odmietnutí obžaloby všetkými relevantnými, tak skutkovými, ako aj právnymi otázkami zaoberal a na tieto dal dostatočne presvedčivé odpovede. Ním prijaté závery sú založené na racionálnej úvahe, logické bez vnútorných rozporov. Najvyšší súd príslušnú, na podstatu preskúmanej problematiky sa vzťahujúcu právnu úpravu adekvátnym spôsobom interpretoval a následne v súlade s tým aplikoval, a to bez toho, aby akýmkoľvek spôsobom poprel jej znenie, zmysel alebo účel. Svoj názor pritom oprel nielen o zákonnú úpravu, ale primerane ho podporil korešpondujúcou judikatúrou všeobecných súdov.

54. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3Tost/67/2021 zo 7. decembra 2021 je tak potrebné považovať za konformné so všetkými sťažovateľom označenými právami, ktorých vyslovenia porušenia sa domáhal.

55. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

56. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

57. Odmietnutím ústavnej sťažnosti sa stalo právne bezvýznamným aj zaoberať sa požiadavkou sťažovateľa rozhodnúť o dočasnom opatrení, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu vyplýva (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie

konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené v bode 2 výroku tohto uznesenia.

58. Ústavný súd v neposlednom rade uvádza, že sťažovateľ v zmysle zákonnej požiadavky podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde nepripojil k svojmu návrhu na začatie konania plnomocenstvo na svoje zastupovanie advokátom v konaní pred ústavným súdom. V nadväznosti na výsledok konania však nepovažoval za nevyhnutné pristúpiť v danej veci k odstraňovaniu tohto nedostatku náležitostí ústavnej sťažnosti, a to jednak z dôvodu, že ústavná sťažnosť bola zjavne spísaná kvalifikovanou právnou zástupkyňou sťažovateľa zreteľne identifikovanou v texte ústavnej sťažnosti, ako aj z dôvodu procesnej ekonómie, keďže ani prípadné odstránenie uvedeného nedostatku by podľa názoru ústavného súdu nevedlo k inému výsledku konania o tejto ústavnej sťažnosti.

59. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu